

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefranțate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
returnează.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
la Viena: M. Dusa, Konrich
Schick, Rudolf Moser, A. Oppel
Nachfolger; Anton Oppel, J.
Dannwac. In Budapesta: A. V.
Goldberger, Koston Bernat; la
București: Agenția Zăves, Su-
cursale de România; la Ham-
burg: Karoly & Liepmann.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 5 cr. și
30 cr. timbru pentru o publi-
cație. Publicarea numai după
tăria și învoială.
Recitame pe pagina a 8-a o
serie 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L I X.

„Gazeta” iese în ziua-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și strălăutate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumă la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul DEPARTAMENTULUI
administrațiunea, piața mare,
târgul Inului Nr. 30 etajiu
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
său 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 99.

Brașov, Luni-Marti 6 (18) Mai

1897.

Calcul pripit.

Cu vre-o săptămână înainte s'a dat publicității raportul ministeriului unguresc de culte și instrucțiune publică asupra stărei învățământului popular în decursul anului trecut. N'am vădit încă acest raport, der am cetit câte-va din apretiarile, ce le fac asupra lui foile unguresci, — apretiați destul de caracteristice și vrednice a fi marcate și de noi.

Veți bine, apretiațiile, de care vorbim, se refer numai la partea, care privește maghiarizarea, căci pe șovinistii unguri numai acesta li împoartă, acesta este în ochii lor scopul ultim al învățământului, toate celelalte sunt secundare pentru ei.

Ei bine, în ce privește der maghiarizarea, foile guvernamentale găsesc, că raportul ministerial este îmbucurător, căci din datele cuprinse în el se vede, că în decursul anului 1896, numărul învățătorilor, cari nu știu nimic unguresc, a scăzut cu 152, er al celor, cari știu puțin unguresc, a scăzut cu 62. Din contră, numărul învățătorilor, cari știu vorbi bine unguresc, s'a sporit cu 101. Aceste constatări servesc foilor guvernamentale ca motive, pentru de-a aduce mari elogii ministrului instrucțiunii și-l felicită chiar în articolul de fond pentru rezultatele dobândite pe terenul maghiarizării.

Der cu totul altfel sunt apretiațiile foilor opoziționale. Acestea găsesc, că guvernul e cu desăvirșire „slab” și „lipsit de energiă” față cu școlile și cu învățătorii populari nemaghiari. Ca dovadă se provocă la datele din raport, după care între 26,650 de învățătorii populari, căți se aflau anul trecut în Transilvania și Ungaria, erau 459, cari „deși au știut perfect unguresc, n'au voit să satisfacă în școle datorinței lor față de limba maghiară”. Aceștia va să dăcă sunt numărați între învățătorii „renitenți”. Au mai fost apoi 506, cari n'au știut de loc unguresc, er 1111, cari au știut puțin unguresc și așa nici n'au putut face progrese „multămitore” în propunerea limbei unguresci.

Aceste date le găsesc șovinistii unguri revoltătoare și rușinoșe pentru „anul mileniului”, la care se refer ele. Cu deosebire li irită numărul acelor învățătorii, despre cari se dăcă, că deși știu „perfect unguresc”, „nu voesc să se facă datorința” față cu limba maghiară.

Nu scim dăcu, intru cât merită a se da creșământ datelor de mai sus, cuprinse în raportul ministerial. Der chiar dăcă ar fi intru toate autentice, ce lucru mare ar fi ore, dăcă între 26,650 de învățătorii s'ar găsi vre-o miia ori două și de aceia, cari dintr'o cauză ori alta, în ce privește propunerea limbei maghiare, n'au satisfăcut așteptărilor, de-almintrelea peste măsură exagerate ale șovinistilor unguri?

Vor fi, de sigur, între învățătorii și de aceia, cari progresul în limba

maghiară il consideră numai în a doua, ori a treia liniă, er pondul principal il pun pe înaintarea în adevărata cultură și știință. A tipa în contra unor învățătorii ca aceștia cu atăta furiă, cum vedem că tipa foile unguresci, nu indică ore cea mai scârbosă netoleranță de rassă?

„Magyar Hirlap” intr'un articol de fond merge până a injura chiar și presa și pe conaționalii săi, acuzându-i de cosmopolitism, er față cu cei 459 de învățătorii își exprimă desperarea dăcând, că „patria maghiară” nu va avé viitor, pe cât timp „aceia dintre fiii noștri, cari nu s'au născut cu limba maghiară, sunt suferiți să se eschidă dela contopirea cu Maghiarii”.

Apoi, dăcă e vorba de-o contopire a outrance, atunci am fi curioși să scim, ce ar dăcă, de exemplu, societatea de binefacere din Petersburg?

Adevărat, că după atestatele cele mai recente de bună purtare, ce li le dă acestei societăți oficiosa „Pol. Corr.” din Viena, ea pare a se fi prefăcut în ochii guvernărilor austro-ungari din „panslavă” rabiată, ce a fost, intr'o societate foarte domolă slavă. Der nu ceea ce apare în fantasia unora și altora, ci ceea ce în fapt există și se lucră este decisiv. Așa și cu numita societate slavă de binefacere. Ea lucră și acum, cum a lucrat mai înainte, pentru ajutorarea și întărirea slavismului cu mijloce materiale și morale.

Dăcă der între șovinistii unguri, cari au ajuns atât de departe în scrintirea minții lor, se vor găsi mulți, ba pôte foarte mulți, cari cu navitatea orbei increderii în propria sorte își fac de pe-acum calculul, cum le va succede, ca cu ajutorul prieteniei, ce s'a încheiat la Petersburg între domnitorul nostru și Țarul tuturor Rușilor, să contopescă în alți 20 de ani de pace următorii pe Slovaci, Ruteni și Sârbi: acesta nu va puté fi nicidăcum ceva surprindător. Ceea ce însă ar fi, după părerea noastră, nu numai surprindător, ci chiar imposibil, s'ar întâmpla atunci, când societatea slavă din Petersburg ar puté să se păstreze atăta timp calmul și sângele rece, privind la minunile, ce le-ar săvirși năsdăranii maghiarizării dela Criș, Tisa și Dunăre.

Insă observările acestea le-am făcut numai în trecăt, fiind-ne dat privilegiul prin espectoratiunile oficiosei „Pol. Corr.” De-almintrelea suntem de convingerea, că ori și care ar fi atitudinea puternicilor prietenii dela Neva, este ridicul a crede și numai o clipită, că acea contopire, de care viséză foia amintită mai sus, s'ar puté realiza, urmând chiar și acel lung timp de pace, ce și-l doresc maghiarizatorii pentru a-și duce în împlinire planurile lor de desnaționalizare.

Svircolirile de maghiarizare nu vor puté avé decât rezultatul, că în prima analiză vor sgudui și sdruncina puternic înseși bazele de esis-

tență ale statului și vor periclită interesele cele mai mari ale națiunii maghiare, lipsindu-o de ori-ce simpatia a lumii civilizate.

In cestiunea autonomiei catolicilor. „Pester Lloyd” dela 15 Mai scrie din nou un articol, în care dăcă între altele: „Ministrul de culte Wlassics încă la 1895 a dobândit o prea înaltă rezoluțiune în sensul, ca să fiă conchiamată o nouă adunare regnicolară catolică organizătoare, pe baza normativului electoral aprobat de Majestatea Sa în 25 Octomvre 1869 cu Nr. 20,340. Scopul și problema acestei adunări electorale va fi a revizui și eventual a prelucra cu totul statutul asupra „organizațiunii bisericeii catolice de rit latin și grecesc din Ungaria”, care a fost primită după a treia oțire cu mare majoritate de cel din urmă Congres catolic ținut în 29 Martie 1871.... „Guvernul — dăcă mai departe „P. Lloyd” — vré să saneze neajunsul ce-l vede în aceea, că numai catolicii nu se bucură de autonomie; astfel el ia dispozițiile, ce oad în cercul său de activitate și respectă dealtmintrelea principiul în general recunoscut, că totalitatea catolicilor preotesci și mirenesci ai Ungariei forméză singurul factor, cărui li revine a stabili și a orea această autonomie.”

„Dr. Wlassics — continuă „P. Lloyd” — a fost condus de aceeași convingere și urmărește același principiu, când a aflat cu oale, ca pe baza hotărârii luate de conferența episcopescă în luna trecută, să facă o nouă reprezentațiune la monarhul, în care să propună acum și cu privire la timpul pentru convocarea adunării regnicolare catolice o înaltă rezoluțiune. Acastă rezoluțiune se așteptă deja în zilele următoare, și adunarea regnicolară se va întruni atunci în toamna viitoare. Acastă va fi chiamată a orea putința de a-se rezolva definitiv cestiunea autonomiei, dăcă li va succede a aplana divergențele dintre credincioșii mireni, dintre clerul înalt și subaltern, ca totalitatea bisericeii catolice, și între toți aceștia și stat, divergențe privitoare la estinderea autonomiei și la compunerea și cercul de activitate al organelor ei, cari s'au manifestat deja în 1870 și de atunci pôte au devenit încă și mai acute.”

Din Bucovina. Adunarea generală a societății politice „Concordia” din Cernăuți a avut loc în ziua anunțată și a decurs în sensul indicat de articolii publicați în diarul nostru. Participarea n'a fost mare. „Concordia” nu dispune, grație inactivității sale de până acum, de mulți membri. S'a ales însă un comitet, care dă speranță, că societatea va lua un avânt nou și frumos. Aflăm între membrii nou alesului comitet pe d-nii Dr. Blandu, d-l cav. de Grigoreca, Dr. G. Popovici, Dr. I. Flondor, V. cav. de Prunoul, D. Socoleanu, Z. Voronca, Dr. E. Cricoleviol, Dihon, Șandru. Toți acești bărbați sunt mai mult s'au puțin aderenți ai direcției noue și vor pune toate silințele lor pentru un progres politic în mult periolitata capitală a Bucovinei. Corespondentul nostru crede, că organizarea suburbiilor va fi prima faptă a noului comitet. Dumneșeu să ajute!

Din Bucovina.

Cernăuți în 10 Mai 1897.

(Clubul român — Germanii — Mustatza — profesorul Bumbacu.)

In foile transilvănene s'a slevat în numerii din urmă cestiunea organizării temeinice a Românilor bucovineni aduși deja la marginea prăpastiei atât prin administrația nefavorabilă elementului autohton, cât și prin politica greșită a conducătorilor. Creдем, că e de interes a informa publicul despre situația de față, prezentându-i o iconă fidelă a pozițiunilor ocupate până acuma de Români, iulescind astfel pregătirile succesive.

Pentru schița acosta e necesar un plan precis; de aceea vom începe cu rolul Românilor în parlamentul austriac, trecând înost la Bucovina, unde vom trebui să cercetăm cu vigoșitate starea adevărată a lucrurilor, studiând și apretiaud cu obiectivitate toate posturile și persoanele, cari le ocupă; o temă nu prea ușoră, sperăm însă, că indicând odată planul, vom fi sprijiniți în opera începută prin succursul multora, cari sunt convinși, ca unei corporațiuni numai atunci li e garantată viața, dăcă membrii funcționeză în acele locuri, în cari sunt regardați conform calităților de interesul întregului.

Clubul român constituit întâia oară în parlament, e considerat de factor politic, dovadă e alegerea în secții. Deputații sunt împărțiți în următorul mod:

Lupul în secția pentru răspunsul la mesagiul de tron.

Dr. Zurcan în secția de biruri.

Dr. Popovici în 2 secții, de justiție și național-economică.

Vasilco în secția de verificare.

Numei Hormuzachi nu-i nici într'o secție.

E semnificativ pentru prudența clubului, că având în vedere însemnătatea secțiilor, a soiut să se prepare calea. E deplin constat, că totă activitatea efectivă e numai în secții posibilă; veghiând și lucrând neobosit, mai ales în secțiile cumpănitoare, deputatul apt și ager în exploatarea situațiunii, pôte ține cont de pretenșiunile alegătorilor. Aci se fac conexiunile folositoare; se reguléză și cestiunile personale, fiind deputatul în neconțință apropiere de ministru, care ori și cum trebuie să atribue atențiune deputatului, care-i scie impune prin cunosințele și spiritul său. Tote decisiunile în secții se ratifică în de comun de plen.

Cu bucuria înșirăm aci scirea surprindătoare, că ministrul-president Baden a pus în vedere deputaților o sumă suficientă din budgetul anului viitor pentru ridicarea unui gimnasiu român în Cernăuți.

Sperăm, că prin zelul și energia deputaților se vor înființa și alte instituțiuni culturale și economice, dela cari atărnă progresul nostru.

Majoritatea în parlament e slavo-oleicală; acosta însemnă progresul slavismului contra germanismului, între cari s'a încăerat o luptă desperată.

Se nascé întrebarea, dăcă e justificat pasul clubului de a-se atașa majorității?

La prima vedere ar pare, față de potopul cutropitor, greșit. Aprofundându-ne însă în esența lucrurilor, aflăm, că deputații au procedat conform intereselor naționale.

Stând în opoziție, nu ar fi intrat în secțiunile și guvernul central nu li-ar fi făcut nici o concesie; totă activitatea parlamentară s'ar fi mărginit la chestiuni principale dezvoltate în cuvântări opoziționale fără rezultate pozitive.

Inzadar sunt toate frământările Germanilor, poziția vechiă nu o pot câștiga; procedura nepolitică, intolerantă li-a cauzat și catastrofa în Boemia; predominarea în Austria nu mai are perspective bune; schimbarea sistemului centralistic e aproape.

Ultraștii amenință cu irredentism, înghenunchiază chiar înaintea lui Wilhelm, vădându-se despoiași de puterea din înainte; țipetele de desperare se pierd însă în vânt fără răsunet.

Evenimentul acesta ne îndreptă ochii și asupra Bucovinei. Fără îndoială primejdia cea mai mare e slavismul; celelalte elemente în țără vor fi contopite, fără să mai lase vre-o urmă, îndată cu strivirea elementului român; asistența lor e tolerată, cât timp țera nu e copleșită de șiroala rusnece.

Fost'au Germanii la înălțimea chemării în procedura lor miopă? Răspunsul e chiar, nu!

Prin acesta nu negăm foloșele culturale, ce ni le-a adus acest popor, chiar contra voinței proprii. Mărginitu-s'au așa numiți „Culturträger“-i numai la punctul acesta? Nu!

Menirea lor e alta; posturile vajnice sunt ocupate de misionarii ai „pangermanismului“. Patruțele acestea nenorocite le compătimitim pe de o parte vădându-le atacate în spate și despărțite prin glotele slave de trupă, periclitată deja în centru.

Spiritul trebuie să fie destul de tare, ca mândria deșteptată prin succesele obținute să nu întunece rațiunea.

Aflând Germanii în țără un popor fără îndoială capabil și încă prea ospital, cinstea, decât nu folosul, ar fi recerut mai multă cuvință. Intoleranți până la extrem, au introdus însă un sistem de germanizare, prin care se suprimă ori-ce aspirațiune, ori-ce dezvoltare națională; impunându-ne limba germană în școli și oficii, nu numai au împedat dezvoltarea limbii naționale, ci îndesându-se cu literatura, istoria, în scurt cu totă viața teutonă înaintea tineretului, au căutat să nimicească și simțul de român. Considerând situația prezentă, nu scim, decât ne-ar înfiora mai mult procedura Hunilor.

Germanii n'au profitat nimic, ba ce e mai trist, ne-au apăsă, subminat, au zădărnicit toate încercările de a-ne întări pe pământul propriu. La porțile noastre bate deja dușmanul cumpănit, și noi ne aflăm în starea cea mai desolată — acesta e meritul civilizațiilor; predominanță de ura cea mai detestabilă contra poporului autohton.

Nenorocirea Germanilor ne împoartă de aceea mai puțin; fiind avizați la puterile proprii, vom trebui să delătarăm toate pedecile, concentrând toate forțele față de lupta iminentă.

Unde am fi noi astăzi, ce proptea ar avé statul în răsărit, decât sistemul de guvernare ar fi suferit și sprijinit dezvoltarea elementului român dela încorporarea Bucovinei încoace; litfele străine au sovit însă să inducă, pentru cariera proprie, în eror pe forul cel mai înalt în judecata asupra unui popor, care mai ales în timpuri grele putea nimici oredământul ușor dat calumniarilor și bârfeților miserabile.

Sistemul acesta n'a încetat; ba unele creaturi germane, între cari se află și nisece renegeți refugiați din Boemia, ocupând posturi cumpănitore în țără, au intrat direct în serviciul slavismului, netedându-i calea contra Românilor, pe cari nu-i pot nimici total prin germanizare.

Timpul și spațiul nu ne ertă a intra în detalii, sperăm însă, că șirele acestea vor da privilegiu la discuțiunea publică a raporturilor dintre Români și Germani, înlesnindu-se clarificarea asupra tuturor punctelor de atingere.

(Va urma.)

Din sinul tinerimii române din Viena, care a sârbat Duminecă, cu însuflețire națională, memoria marelui adunări de pe „Câmpul Libertății“, primim următoarea călduroasă și simpatică salutare.

Viena, 16 Maiu. *Tinerimea Română din Viena salută, din incidentul zilei memorabile de 3/15 Maiu, organul îmbătrînit în luptele naționale ale poporului nostru.*

3 (15) Maiu în Clușiu.

Clușiu, 16 Maiu n.

Diua de 3 (15) Maiu a sârbat'o inteligența română din Clușiu și est an cu pietatea cuvenită. Dimineața la 9 ore s'a servit liturgia în biserica din strada „meșter“, apoi la 11 ore a fost ședința publică în sala cea mare a casei române. Corul tinerimii la punctul prim a cântat „Deșteptă-te române“, apoi d-l Valer Moldovan a declamat frumoasă „Doină“ de Eminescu, după care a urmat ertăș corul tinerimii „In pădure“ de Flondor. Apoi a urmat interesanta disertația ocașională a d-lui G. Dubleş.

Tote punctele programei au succés splendid. D-l dirigent al corului, V. Șorban pe și ce merge face progrese tot mai frumoșe cu corul tinerimii și prin diligența și zelul său a organizat un cor așa de bun și disciplinat, care ori și unde ar puté secera onore cu debutările sale, mai ales însă face cinste tinerimii universitare.

De mult n'a avut tinerimea un preșident de comitet mai conscient, mai diligenț și mai activ decât d-l V. Moldovan. Acesta a demonstrat'o d-sa la tote ocașiunile și pot dice, că în activitatea tinerimii în tote direcțiunile, Valer Moldovan are partea leului; unde e lipsă de-o acțiune solidară, vre-o acțiune serioasă națională, el totdeauna e la culmea chemării sale și însuflețirea sa intru îndeplinirea tuturor datorințelor mai că n'are pârche. Cu-o tactică norocoasă tote veletățile și considerațiile personale și locale le domolesce și împacă, și la ori-ce acțiune serioasă face mult conducerea unui om nepreocupat, consciu, d'er tot-odată și plin de însuflețire națională.

După prânț a fost excursiune la „Herzegovina“, însă timpul nefavorabil a cauzat absența mai multor familii. Totuși excursiunea a succés pe deplin și până s'era a petrecut totă societatea împreună, er corul tinerimii ne delectă cu cântece frumoșe naționale.

Coresp.

Sinodul din Arad.

(Raport special al „Gazetei Transilvaniei“).

Arad, 15 Maiu 1897.

IV.

În ședința ținută la 8 Aprilie s'au pertractat cele mai multe chestiuni meritorie, dintre cari înregistrez aci următoarele:

În această ședință s'a ales un asesor onorar în *senatul bis.* din Arad și anume protopresbiterul B. Comloșului Paul *Miușescu*. De asemenea s'au ales membrii senatelor scolare și epitropesoi dela consistoriile din Arad și Oradea-mare pe proximal period de 3 ani. Aleși au fost: 1) În *senatul scolar* din Arad: asesor referent Dr. Georgiu Popa, asessori onorari Iosif Grădinaru, Dr. I. Traileșcu, D. Marcu, V. Babeș, P. Rotariu, G. Ardelean, I. Lengheru, C. Crețiu. 2) În *senatul epitropesc* din Arad asesor referent: Dimitrie Antonescu. Asessori onorari: Iosif Bejan, I. Petran, D. Popovici, I. Moldovan, Dr. N. Oncu, P. Truța, G. Feier și G. Purcariu. 3) În *senatul scolar* dela Oradea-mare asessori onorari. Vasiliu Papp, N. Porumb, G. Murarescu, T. Lezar, Dr. At. Marienescu, N. Zigre, Dr. Fl. Duma, T. Oancea. 4) În *senatul epitropesc* dela Oradea-mare asessori onorari: G. Papp, I. Nagy, P. Ciuhand, D. Negreanu, I. Ghergan, P. Fășie, P. Papp, N. Papp, P. Gavrilette.

După acesta se pune la ordinea zilei raportul senatului epitropesc dela consistoriul din Arad. Din acest raport se vede, că în anul trecut consistoriul din Arad a

cumpărat pe s'ema fondurilor diecesane casa din vecinătatea seminarului diecesan, și a adaptat'o după trebuință spre a servi de alumneu pentru elevii institutului preparandial, cari nu pot fi adăpostiți în localitățile vechiului alumneu diecesan. Ca un lucru îmbucurător se arată din raportul acestui senat, că tendința comunelor biseriesoi, de-a investi averile bis.-scolare în realități, în timpul din urmă s'a manifestat în măsură tot mai mare. În privința acesteia înregistrez următoarele:

Comuna *Giula-maghiară* a cumpărat în a. tr. pământuri în pret de 2500 fl. Comuna *Socodor* a cumpărat 13 jugere de pământ cu prețul de 2958 fl. Comuna *Neretu* a cumpărat pe s'ema biseriesoi 7 $\frac{1}{2}$ jugere de pământ. Comuna *Lalașin* a cumpărat o casă cu intravilan pe s'ema parohiei în sumă de 600 fl. Comuna *Fiscut* a cumpărat un optar de sesiune pământ, cu suma de 680 fl. Comuna *Dorgoș* a cumpărat 600 jugere de pământ cu 830 fl. Comuna *Lipova* a cumpărat o casă de arândă în apropierea bis. cu suma de 7000 fl. Comuna *Ususă* a investit în realități suma de 893 fl. Comuna *Ghiroda* a investit în realități suma de 250 fl.

Sinodul ia cu plăcere act despre aceste date și avisază ambele consistorii a stărui, ca comunele biseriesoi la ocașiuni date să investescă capitalele biseriesoi în realități, cu deosebire în pământuri.

O chestiune de importanță a rezolvit Sinodul din a. c. și cu privire la rebonificarea protopresbiterilor din diecesă pentru pierderile suferite prin introducerea legilor noué biseriesoi. Cu privire la acest obiect înregistrez, că încă în anul trecut diecesă a rebonificat, prin mijlocele sale proprii, pe protopresbiteri cu suma de câte 4 și 500 fl., er Sinodul din anul acesta a dispus, că și până la regularea definitivă a dotațiunii protopresbiterilor, totți protopresbiterii din diecesă să primescă din bugetul consistoriului din Arad suma anuală de 500 fl. drept rebonificare pentru licențele de cununie.

Sprea a ajuta creșterea tinerilor de confesiunea gr. or. din școlile medii, Sinodul din Arad încă înainte cu câțva ani a votat pe s'ema alumneului din Timișoara suma anuală de 1000 fl., er în anul acesta a dispus a-se lua măsurile de lipsă pentru înființarea unui alumneu în Beiuș. Spre scopul acesta Sinodul a dispus, ca prelângă alte resurse din cari s'ar puté înființa și susține acest alumneu, să se facă și o colectă în diecesă.

Arătând comisiunea epitropescă prin raportul ei, *Sava Raicu*, că a examinat rațiunile fondurilor și fundațiunilor diecesane, și le-a aflat în ordine; de asemenea că a scontrat casa și a aflat'o în ordine, Sinodul ia la cunoștință starea fondurilor și fundațiunilor diecesane, cari tote sunt în creștere. După această votată bugetul consistoriului din Arad pentru a. 1897, în care se cuprinde și bugetul instrucțiunii; în total cu suma de 44.380 fl., er bugetul consistoriului din Oradea-mare în suma de 11.711 fl. 76 cr.

Averea diecesei este investită pentru fructificare, partea cea mai mare în pământuri și în 5 case de arândă aflătoare pe teritoriul orașului Arad, apoi în imprumuturi la credincioși pe lângă ipotecă pulară, în depozite la mai multe institute de credit și în hârtii de stat. Pământuri are diecesă pe teritoriul comunelor Chișoda, S-Mihai, Seceș și Mehala în com. Timișorii și în Fekete-Ghiriș, în comit. Bihorulului. Tote aceste pământuri sunt cumpărate în cei 20 de ani din urmă.

Cu ocașiunea pertractării bugetului consistoriului din Arad, — Sinodul a observat, că din buget se plătesce de 4 ani încôce suma anuală de 1200 fl. părintelui *Vasiliu Mangra*, fără ca d'nsul să fi făcut diecesei cel mai mic serviciu. Atât această împrejurare, cât și declarațiunea făcută de părintele Mangra în Sinod, că „nu este capace de lucru“, a produs cea mai rea impresiune asupra Sinodului, vădându-se adecă, că între părintele Mangra, care în buletinul său propriu se numesce „apostol

al bisericeii și al națiunei“, și între omeni, cărora li-se cuvine acest nume este deosebirea, că apostolii bisericeii și nației lucrează și se jertfesc pentru binele comun fără a gândi la plată, er părintele Mangra primesce plata fără ca să lucreze. De aceea Sinodul a îndrumat consistoriul din Arad, ca cât mai curând să reguleze această chestiune.

Cătră finea ședinței acesteia s'a pertractat și o rugare a corpului profesoral dela seminarul diecesan pentru ameliorarea salariilor. Acestă rugare s'a transpus consistoriului cu înviațiunea, ca la proxima sesiune sinodală să facă Sinodului o propunere concretă.

După această s'au votat diurnele și spesele de viațe ale deputaților, er P. S. Sa declarând, că Sinodul și-a terminat agendele, mulțamesce deputaților pentru interesul și zelul arătat față de S-ta biseriesoi, și declară sesiunea a. 1897 de închisă. După acesta în numele Sinodului mulțamesce P. S. Sale pentru înțelepă conducere a Sinodului, deputatul Stefan Antonescu.

Rap.

SCIRILE ZILEI.

— 5 $\frac{1}{2}$ (17) Mai.

În s'era zilei de 3 (15) Maiu s'a intrunit un număr mare de Români din Brașov în onorea zilei memorabile, pe care eu s'erbato împreună în spațiosul pavilion de sticlă dela „Pomul verde“, unde petrecură în cea mai frumoasă armonie până târziu noptea. Corul tinerilor sodali s'a distins cu deosebire prin frumoșele sale cântări, care au plăcut mult tateror celor de față, între cari cu bucurie am salutată și pe veteranul nostru *Azentie Severu*.

Noul episcop al Lugojului Ilustritatea Sa Dr. D. *Radu* a plecat Vineri din Blășiu la Lugoj, unde Duminecă în 16 Maiu n. s'a s'eversit instalarea. În cale spre Lugoj l'a bineventat la Arad protopopul Telescu. În Arad noul episcop a făcut, în scurtul timp cât l'a petrecut acolo, o vizită P. S. Sale episcopului *Meșianu* și altor onorațiori. De asemenea și la gara din Timișoara i s'a făcut primire într'o sală separată, bineventându-l protopopul Trăilă, apoi episcopul titular catolic *Németh*, viceprimarul orașului și alții. Un cor de pluzari din Liged a executat și câteva cântări. Mai amintim, că noul episcop a adresat din Blășiu o epistolă pastorală cătră clerul și poporul eparchiei sale.

Congresul Ligii. Despre Congresul *Ligii culturale* convocat pe zilele de 21 și 22 Maiu, „Liga Română“ dice următoarele: „Acest congres va avé un deosebit interes, deors-ce se vor propune mai multe mijloce pentru organizarea activității Ligii mai cu deosebire în provincie, unde multe din Comitetele Secțiunilor au încetat ori-ce activitate, deși membrii Ligii din acele localități sunt animați de același zel și dor de activitate, ca și în trecut.“

Vizita împăratului german la curtea română. Se afirmă din nou, scrie „Timpul“ că M. S. Impăratul Wilhelm al Germaniei va face o vizită Curții regale române pe la începutul lunii Septemvrie, după ce va asista la manevrele din Ungaria. E vorba ca Suveranul german să petreacă în țără vre o patru zile, și anume două în capitală și două la Sinaia.

Desvélirea statuei împărătesei Maria Teresia în Pojun. Eri s'a făcut în Pojun, cu mare pompă, desvélirea statuei împărătesei Maria Teresia. La această s'erbare a asistat și Majestatea Sa monarhul împreună cu mai mulți arhiduci și arhiducese. Statua e aședată pe așa numită „colina încoronării“ și este opera lui Ioan *Fadrusz*, originar din Pojun.

Inmormântarea ducesei de Alençon. În 14 l. c. dimineața s'a făcut la biserica Sf. Philippe din Roule din Paris inmormântarea ducesei de Alençon. Osoiugul era pus pe un catafalco înalt în mijlocul bisericeii și acoperit cu armele de d'Alençon

și de Bavaria. Nu erau nici flori, nici o-rone, conform voinței (testamentare?) defunctei, dăr numeroase panglici cu inscripțiuni se depuseră deja pe catafaloc. Printre asistenți s'a remarcat: ducele de Alençon cu capul încă înconjurat cu pănze de pansament, prințul și principesa Bulgariei, ducele și ducesa de Vendôme, contele de Flandra, prințul Alphonse al Bavariei, conțesa de Paris, Regina de Neapole, Regina Isabella, prințul și principesa Radziwill, întregul corp diplomatic și toate nobilitățile lumii regaliste. Ducele d'Orléans era reprezentat. După liturghie, cardinalul-archiepiscop de Paris a pronunțat iertarea păcatelor. Membrii familiei au aruncat apă sfințită pe cosciug, apoi au eșit în mijlocul unei mulțimi enorme îngrămădită în împrejurimile bisericii. Cosciugul va fi transportat la Dreux. Ducele d'Orléans a trimis o depeșă ex-senatorului Bocher, dîcînd că nici odată n'a simțit în mod așa de crud durerea exilului ca acum, când trebuie să renunțe de a însoți la Dreux corpul mult iubitului său unchiu și acela al ducesei d'Alençon.

Pentru arestanții de stat dela Seghedin, cum am mai amintit deja, se va înainta din partea comitetului administrativ al Seghedinului o cerere la ministru pentru a-le mai ușura sôrțea. „M.-g.“ primesce acum informațiunea, că în timpul cel mai scurt ministrul e hotărît a da o ordinațiune, prin care se va prelungi timpul de preambulare al arestanților, care sînt e numai 2 ore la zi; în alte privințe însă nu li-se va face nici o ușurînță.

Trei cai striviți de tren. Ni-se comunică, că sînt dimișnăți, cu ocaziunea sosirii trenului dela Clușiu spre Brașov, trei cai au fost striviți de tren în apropierea stațiunii Bod de lângă Brașov. Casul s'a petrecut astfel: După plecarea trenului dela Bod spre Brașov, patru cai, ce pășceau în apropierea liniei ferate, se spăriară de locomotivă și începură să fugă de-a lungul liniei ferate, țînînd pas cu trenul timp de câteva minute. Într'aceea însă caii, ajungînd la un șanț, nu voriră să mîergă mai departe, deși șanțul era mic și l'ar fi putut trece ușor, ci o luară curmeziș peste linia ferată. În acest moment fură însă ajunși de locomotivă. Calului dintăi îi tăiă total picioarele de dindărăt, aruncându-l în partea opusă a liniei; calului de-al doilea îi tăiă picioarele de dinainte, ăr exulul de-al treilea îi strivi un picior. Al patrulea cal a rămas nevătămat, primind numai o strajnică isbitură. Trenul fû imediat oprit, fără a li-se întempla însă nici o contuziune călătorilor, cari se deteră jos pentru a privi cele întemplate.

Ninsore în luna Mai. Din Turco-St.-Martin se scrie, că pe acolo este un timp friguros, plouă și ninge, așa că cămăsurile au un aspect, ca pe la finele lui Noemvre. Omenii fac foc în case ca ierna. Lucrul câmpului, la care abia s'au apucat, a încetat cu totul. Nu se pôte sămîna și se tem toți, că va fi recoltă rea. — Din Mohaciu se scrie, că pe acolo dîile aceste s'a răcit astfel temperatura, încât omenii trebuie să facă foc în case. Cea mai mare parte a pomilor, din cauza frigului, s'au nimicit.

Cine este pricinitorul catastrofei dela Paris? Se telegrafiază din Paris, că cercetările pornite în cauza izbucnirii infirioșatei catastrofe s'au terminat. Resultatul este, că un individ aplicat la cinematograf, cu numele Bellac, a mărturisit, că el a luat un vas cu eter, ca să tórne într'o lampă. Cu ocaziunea acasta a rugat pe ajutorul său Bagaschoff, ca să-i facă lumină. Acesta a aprins atunci un chibrit, dela care imediat a luat foc eterul din vas și de aci focul s'a estins mai departe cu o celeritate de neorecut. Bellac și Bagaschoff de-ocamdată n'au fost arestați. — De-odată cu asta amintim, că în palatul metropolitan din Paris s'a ținut un consiliu, în care s'a hotărît, ca Metropolitul să cumpere locul, pe care a fost construit bazarul ars și să ridice o biserică în acel loc.

Cataractele Dunărei. D-l inginer și fa-

briant de mașini Hugo Luther din Brunswick a cerut dela guvernul român concesiune pentru a colecta și utiliza puterea apei cataractelor Dunărei la Porțile de fer, spre a o distribui prin electricitate și a o întrebuința în România. În cererea sa arată, că dela guvernul ungar, în ce priveșce părțile teritoriilor ungare și lucrările regulărei Dunărei, a obținut deja o concesiune provisorie de a întrebuința puterea apei cataractelor, și că acum are intențiunea de a încheia și cu guvernul sêrbesc un asemenea contract.

Un conte împușcat. În Aachen a produs mare senzațiă mórtea tragică a conțelui de 25 ani, Eduard de Briey, care, cu ocaziunea unei vînători, a fost pușcat din greșală de un pădurar. Acesta este deja al doilea oas, că tot cu ocaziunea unei vînători din anul trecut și tot în acele păduri a fost împușcat fabricantul Blankenhorn.

Mare catastrofă pe calea ferată. Din Petersburg se telegrafiază cu data de 15 l. c.: Intre gara Bockenhoff și Elva, în Rusia, a derailat un tren militar, ce ducea două batalioane dela regimentul de infanterie Krasnojarske. Derailarea s'a întemplat din cauza unei ploii torențiale, care a inundat linia ferată. Apa pe linia ferată era așa de mare, încât soldații, cari au sărit din tren, s'au înecat. 15 vagoni de transport și 2 vagoni el. II au fost distruse. 95 rânjiți au fost transportați la spitalul din Dorpat. În același spital au fost transportate până acum 25 cadavre și se dîce, că sub vagonete distruse s'ar mai afla încă vre o 30 de cadavre.

Photoplastic în Brașov. Eri, Duminecă, ni-s'a dat ocaziunea să vedem în photoplasticul d-lui F. Herb frumoșele tablouri ale Parisului. Astăzi se vor puté vedé frumoșele ținuturi dela Rin.

Răsboiul turco-grecesc.

Armata grecescă a avut érași o zi sângerôsă. Se telegrafiază din Arta, că în regiunea pozițiunii Girbovo cele două oștiri inimice întîlnindu-se, au început lupta piept la piept, luptă, ce a fost nenorocôsă pentru Greci. Brigada generalului Bairaktaris a pierdut 418 morți și rânjiți, între cari 28 ofițeri. Desastrul acesta și ocuparea orașelului Domokos a demoralizat mult rămășițele armatei grecesci, care este silită acum să se retragă pe totă linia, avînd în călcăiul ei pe dușmanul victorios.

Sub impresiunea acestor sciri de pe câmpul de răsboi, a produs ére care senzațiă în cercurile politice losinca, ce răsună de câte-va zile în Constantinopol. *Creta pentru Tesalia:* astfel gîndesc Turcii. Numai sub condițiunea acasta, se dîce, Turcia ar fi aplecată la încheierea păcii. Dacă într'adevăr scirea acasta s'ar adeveri, atunci Sultanul e fôrte modest în pretensiunile sale. Credem însă, că cestiunea se reduce numai la o simplă manevră diaristică.

Din Constantinopol se telegrafiază cu data de 15 l. c., că Pôrta a dat răspunsul la propunerea de întevînire a puterilor. În virtutea acestui răspuns, Pôrta face pendente ostilitățile dela primirea orî refusarea armistițiului și condițiilor de pace de cătră Grecia. Condițiunile aceste sunt următoarele:

Dece milioane funți (oam 120 milioane florini) despăgubire de răsboi; restabilirea vechei granițe a imperiului; reînnoirea convenției, pe baza dreptului internațional, referitoare la supușii greci din Turcia; încheierea unei convenții privitoare la estradarea criminalilor de rënd; mai departe, liberă comunicațiă în porturile din Volo și Preveza deodată cu începutul armistițiului. Imputerniciții contractanților au să se întîlnească și desbată în Pharsalos.

Privitor la aceste condițiuni de pace se scrie din Berlin, că marile

puteri sunt aplecate până acum de-a împlini numai acele dorințe ale Turciei, cari se refer la despăgubirea de răsboi și la rectificarea graniței. Tot din Berlin se scrie, că ar fi nedrept de a-se exercita presiune asupra Sultanului în cestiunea armistițiului și a încheiării păcii. De altă parte o scire telegrafică din Constantinopol sustine, că Sultanul a declarat, că nu se va învoi la armistițiu până când nu se va crea o basă temeinică pentru pace, căci altmintrelea armistițiu n'ar face decât să dea curagiu și speranțe nouă Grecilor de a continua ostilitățile, ăr Turcia ar fi nevoită de-a țînă cu mari cheltueli, o armată puternică pe picior de răsboi.

Din Atena se telegrafiază cu data de 13 Mai, că Grecii au ocupat fortul Nicopolis, în urma căreia episcopul Prevezei a recomandat capitularea. În portul Salonichi naia grecescă „Canaris“ a prins trei fregate turcesci, cari au voit să spargă blocada. „Canaris“ a început apoi să bombardeze „Platmona“.

Noua tactică maghiară.

„Kölnische Zeitung“ a publicat în timpul din urmă câte-va corespondențe dela Budapesta, în cari se spunea, că mai mulți omeni politici maghiari de frunte ar fi căutând se înaugureze o politică ungrescă rusofilă și chiar cu ore cari avansuri de dragoste pentru ortodoxie...

Vestea acasta sună fôrte probabil, do- vadă, că mai deunăzi a fost și în Bucuresci un asemenea „om politic maghiar de frunte“, care căuta și aici aliați pentru acasta aventură, dăr s'a întors cu buzele umflate, cum se dîce.

În orice caz e semnificativă acasta ungrescă vînătoare de simpatii rusești.

Se pare, că în acasta a lor stăruință Maghiarii speră în grațiile cător-va Ruși de grentate. Așa, d. p. este știut, că șeful așa numitului „Departament asiatic“ din Rusia, departament ce se ocupă și cu cestiunile Orientului european, este d. Basili, care a fost timp îndelungat consul general rusec la Budapesta.

Că acești „omeni politici maghiari de frunte“ ar fi ați gata a-se „alia“ cu Rusia în contra Austriei și a naționalităților, — acasta pare fôrte plausibil.

Ved Ungurii, că în Austria atmosfera politică dă seantei, și că la orisont se arată nori din ce în ce mai gri și de furtună prevestitori... Nu ar fi deci mirare, ca Ungurii să fi voit a-se apropia de Petersburg. Dăr din nenorocire pentru ei, toți Austriacii avură de astă dată picioare mai lungi și mai sprintene și ajunseră mai repede la punctul vizat de Unguri.

Sunt zadarnice sviicolirile ungresci. Rusia e un imperiu slav; acolo nu pot încolți simpatii pentru Maghiari, esuritorii Slavilor din Ungaria. („Liga Rom.“)

Dare de sémă și mulțămită publică.

Brașov, 1 Mai v. 1897.

Din prelegerile publice, inițiate de Comitetul „Reuniunii femeilor române pentru ajutorarea văduvelor române sêrao din Brașov și Săcele“ în folosul fondului acestei Reuniuni și a fondului „Coresi“ pentru tipărirea de cărți școlare, și ținute în Duminecile Postului mare de: D-l Ioan Popea, prof., D-șora Maria Bogdan, profesôră, D-nii Ioan Ciortea, Iordan Popovici, Dr. Iosif Blaga, profesori și Dr. Vasile Saftu, preot, s'au încasat 176 fl. 10 cr. Spese au fost 10 fl. A rămas deci 166 fl. venit curat, care s'au și împărțit la fondurile sus amintite.

Esprimăm deosebită mulțămită prelegătorilor, cari și-au dat munca lor prețioasă în folosul culturii publicului românesc din Brașov și a fondurilor sus amintite.

Tot cu acasta ocaziune constatăm, că la prelegerea ținută de D-l Dr. Vas. Saftu în Dumineca Floriilor, s'au încasat 41 fl.

70 cr. Au suprasolvit ou acastă ocaziune P. T.:

George Chelariu, M-me Vlădesou, Mica Stinghe, Nic. Eremias, Ion Lengeru și Dum. Pasou câte 80 cr. Vas. Voina, N. Petra Petrescu, Ars. Vlăscu, Moldovan și Ion Lupan câte 60 cr. Nic. Mocanu și I. Burduoiu câte 1 fl. 10 cr. Pachita 40 cr. Octavia Stănescu 50 cr. Acscenie Severu, T. Popovici, Eug. Arion, Dion Făgărășan, Grigore Birea, Elena Săbădean, Elena, Lazar Nastasi, Zoe Petric și Vasile Baboe câte 30 cr. Gr. Maior, Zoe Dima, Sterie Stinghe, Vătășan, Fil. Glodar și Maria Bogdan câte 20 cr. Nic. Bârsan și Aron câte 10 cr. N. N. 10 cr. N. N. 10 cr.; că- rora le exprimăm mulțămită.

Pentru comitetul Reuniunii

Eugenia Arion,
v.-presidentă.

Varietate.

Domnitorii Angliei. Din incidentul, că regina Angliei, Victoria, își va serba în curînd jubileul domniei de 60 ani, foile englese fac o reprivere asupra vieții și a timpului de domnie a domnitorilor din Anglia. Dela Egbert, primul rege engles, care s'a suit pe tron la 827 și până azi, Anglia a avut 56 regi.

Substrăgînd din acești ani, 11 ani de republică, cei 56 regi englesi toți la oaltă au domnit în Anglia timp de 1059 ani.

Dintre regii Angliei, cari au domnit înainte de actuala regină Victoria, tatăl ei, George III, a domnit mai mult, 59 de ani, dăr în ultimii ani de domnie a fost fôrte debil din cauza bătrănețelor și numai cu numele mai domnea. După acesta urmîz, ca al treilea între cei cari au domnit timp mai îndelungat, Henric II, care s'a suit pe tron ca copil de 9 ani și a domnit timp de 56 ani. Eduard III, tocmai se pregătea pentru jubileul său de domnie de 50 de ani, când mórtea îi curmă frul vieții.

Regina Elisabeta s'a suit pe tron în etate de 25 de ani și a domnit 44 ani. Henric VI a domnit 39 ani, Henric VIII 38, Ethelaud 37, Henric I 35.

Tot 35 de ani au mai domnit: Henric II și Eduard I. George II a domnit 33, ăr Alfred 30. Timp mai scurt dintre regii Angliei au domnit Harold II și Eduard V, aceștia ambii au murit încă în anul suirii lor pe tron.

Nu mai doi ani a domnit Ethelbald. Tot numai atâta au domnit și regii Ricard III și Hardiconet, ăr Edwin și Iacob II au domnit 3 ani.

Dintre toți regii Angliei, cel mai tînăr la pășirea sa pe tron, a fost Henric VI, care era abia de 9 luni, pe când unchiul reginei Victoria, Wilhelm IV, când s'a suit pe tron a fost de 65 de ani.

Etatea biblică, dintre toți regii, nu mai patru au trecut-o. Dintre aceștia unul este regina Victoria, care e de 78 de ani, Wilhelm IV de 72 ani, George III de 82 și George II a trăit 77 ani. Regina Elisabeta abia împlini etatea de 70 ani, Iacob II trăi 68 de ani. Tot 68 de ani trăi: Eduard I, Henric III, ăr Eduard III trăi 56 ani.

Dintre toți ceilalți regi englesi, nici unul nu ajunse etatea de 60 ani.

Dintre dinastiile domitoare în Anglia, timp mai îndelungat a domnit dinastia actuală. Din casa de Hannovera au domnit 6 regi englesi (scotînd și pe regina Victoria) timp de 444 ani, pe când cei 7 stuardi au domnit numai 363 ani, cei 8 din casa Plantagenet 423, și cei 5 regi din casa Tudor 236.

Regii din casa de Hannovera nu se disting numai prin aceea, că ei au trăit o etate mai lungă, dăr au pus și basă statului constituțional engles, prin care poporul engles și-a aședat libertatea pe o basă solidă și sigură.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 15 Maiu 1897.

Table of stock market prices in Vienna, listing various securities and their values.

Cursul pieței Braşov.

Din 17 Maiu 1897.

Table of market prices in Braşov, including exchange rates and commodity prices.

Lire turcesc Cump. 10.80 Vënd. — Seris.fonc. Albina 5% 100.75 Vënd. 101.75

Photoplasticum lângă promenada de jos.

Advertisement for Photoplasticum, listing travel dates and destinations: München, Castelle, Italia, Elveția, etc.

Deschis în fie-care zi după prânz dela 6 până la 10 ore seara.

Entreé 20 cr.

De cercetare numărösă se rögä Franz Herb.

O specialitate naturală neprețuibilă este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată Isvorul „MATILDA“ de Bodok,

care după experiențele făcute sau dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută, mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratöre etc.

Borviz de primul rang care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul său mare în acid carbonic natural — de un gust și efect prea plăcut și binefăcător — va îndeplini chiar și pretenșiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

DEPOSIT PROPRIU în Braşov: strada Căldărarilor Nr. 68, în Sibiu, Sighişöra și în Alba-Julia: la D-l I. B. Wisselbacher sen., în Cluj: la Segesváry és társai, în Deva: la Balog Gyula, în Oreştie: la Németh János.

Cu totă stima: Administrațiunea isvorului „MATILDA“

JOSEF GYÖRGY, (comit. Háromszék). Bodok. (Transilvania).

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1897.

Large railway schedule table with multiple columns for routes, train types, and times. Includes sections for Budapest-Predeal, Braşov-Chezd-Oşorheiu, and other regional lines.

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se citi de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai negre însemnăză orele de noapte. — Semnul —> arată cu capul direcția, încotrău merge trenul.